

čeni smešnici: duhovitost takšnih označb tiči v dejstvu, da jim uspeva v isti sapi imenovati in obenem performativno prikazati, s čim se tukajšnji človek – to zdaj govoreče, to zdaj beroče, skratka, *to diskurzivno bivajoče* – *rad identificira*. Dejansko, tukajšnjemu se rado *domišlja* – govorimo iz izkustva –, da je on tisti, ki ve, da je on avtor mišljenja. Še več, da je on avtor logike (in) govora. Da sta jezik in tehnika le sredstvi v službi njegove komunikacije in samorealizacije. Ta narcisoidni umislek je, mimogrede rečeno, obče mesto aktualnega izobraževalnega diskurza in predstavlja netematizirani temelj vseh mogočih – sicer medsebojno zelo raznovrstnih – oblik advokature najnovejših izobraževalnih smernic (od diskurza pedagoške stroke in izobraževalne politike tja do popularne kulture in ekonomskega, menedžerskega ali marketinškega diskurza). Za povrh ga je najti celo v tistih pristopih, ki skušajo biti kritični in ki se deklarativno distancirajo od tendenc dominantnega diskurza; med obstoječimi kritikami sodobnih izobraževalnih trendov je, denimo, le stežka moč naleteti na takšno, ki bi se obesila na naslednjo neumnost (citat je zgolj ilustracija, tako rekoč vseeno je, od kod prihaja): »Ljudje sami so vodilni dejavniki družb znanja. V človekovi moči je, da ustvarja in uporablja znanje učinkovito in pametno, na nenehno spreminjajočih se podlagah, to pa je tisto, kar največ šteje.« (Komisija Evropske skupnosti, 2000: 7)

Skratka, identifikacija z avtorjem, z ustvarjalcem in posedovalcem hvalevrednih reči, to človeka veseli, to ga osrečuje: človek *hoče imeti* stvar, *hoče biti* avtor. Kako pa je v resnici? Kakšna je resnica o avtorstvu jezika in tehnike? V kakšnem razmerju stoji človek do mišljenja? Naj bo, če že moramo, priznajmo: človek je tu le zato, da bi *nekaj drugega* mislilo *namesto njega*. Dalje, človek je kreatura, ki se mora, če naj sploh zaobstane, podvreči jeziku nečesa drugega, nenjegovega: jeziku abstraktnih, občih in formalnih miselnih določil. To pomeni, da je bilo človeško govorilo, brž ko je spregovorilo, že podvrženo dejanskosti pojmovnega, ne da bi to hotelo ali sploh vedelo.⁶ V zvezi s tem se je moč opreti na neki dovolj ilustrativni pasus Heglovega Predgovora k *Znanosti Logike*:

vi, votlini ali na samotnem otoku? Nazadnje, kdo ali kaj je bitje diskurza? Bitje, ki biva izključno v mediju simbolne govorice? – Bralca opozarjamo, da so odgovori, ki jih tukaj podajamo, v neposrednem navzkrižju s *predpostavkami* aktualne pedagoške stroke. Za slednjo pa je, kot rečeno, v prvi vrsti značilno, da si tovrstnih vprašanj – centralnih vprašanj pedagoškega polja – ne zastavlja, oziroma, da se jim izogne, rabeč pravljico novega in drugačnega: novega in drugačnega sveta, nove in drugačne družbe, novega in drugačnega znanja, novih in drugačnih (z)možnostih, nove in drugačne vzgoje, nove in drugačne šole, novega in drugačnega učenja, novega in drugačnega izobraževanja.

- 6 Rečeno v terminih lacanovske psihoanalize, gre za človekovo vnaprejšnjo umeščenost v polje Drugega. Drugega govorice, Drugega univerzalnega diskurza: »Prva razsežnost [Drugega]: vselej lahko govorimo le tako, da se naslanjamo na polje govorice kot polje Drugega, govorica je tradirana in konstituirana, že ko začnemo govoriti, naložena nam je, vsiljena /.../. Konstituirana je ne le kot sku-